

Čas je dakle da pažljivo izvagamo vrijednost onoga što radimo. Na zidu Baltasarove palače u Babilonu napisala je sudbonosna ruka: »THECEL: stavljen si na vagu i ustanovilo se da si lagan« (Dan 5, 27) . . . »Na opomenu nama!« (I Kor 10, 11).

Ne smijemo se bojati suočenja s bilo kojim problemom. Crkva će do konca ljudske povijesti znati naći lijek za sve rane čovječanstva.

Mjerenje vrijednosti svih pojedinosti u životu današnjeg kršćanstva treba da posluži uzvišenom cilju temeljite obnove. Bez bojazni iskreno priznajmo da vrijedi ono što vrijedi i da ne vrijedi ono što doista ne vrijedi. Papa Pio XII usvojio je za područje liturgijskog i pastoralnog života Crkve aksiom apostola Pavla: »Sve prokušajte kakvo je, i zadržite ono što se ustanovi da je dobro« (1 Sol 5, 21).

o. J. RADIC

SABORSKA UREDBA O SVETOM BOGOSLUŽJU

Kako je izrađena i proglašena, kako će biti provadana?

Poznato je da je shemu o svetoj liturgiji, kao i druge, izradila posebna predkoncilska komisija na temelju prijedloga biskupa i katoličkih univerza cijelog svijeta, te rimskih kongregacija. Papa Ivan XXIII imenovao je 15. VI 1960. predkoncilsku komisiju u kojoj su bili neki biskupi, kurijalni činovnici i stručnjaci, među kojima je bio i naš Dr D. Kniewald. Komisija je radila tajno, a što je o tome smio kazati rekao naš stručnjak u članku »Što očekujemo od koncila« (v. 1. br. lanjskog god. našeg lista).

Bog je dao da je liturgijska shema prva došla na pretres u općim saborskim sjednicama, odmah netom je nezaboravni Ivan XXIII 11. X 1962. svečano otvorio II vatikanski sabor. Kroz ovo je vrijeme spomenuto više razloga zašto je dana prednost liturgijskoj shemi, ali je valjda najtačnije pogodio bolonjski kardinal Lercaro koji je kazao da se je time htjelo naglasiti pred cijelim svijetom: prije svega treba dati slavu Bogu, a to upravo najsavršenije i javno čini crkvena liturgija. Uz to je time od početka istaknut pastoralni značaj ovog sabora, jer danas ne možemo pastoral zamisliti bez liturgije.

Iza kako su saborski oci izabrali 16 svojih drugova (među njima i našega preuz. biskupa A. Pichlera), a Sv. Otac imenovao ostalih 9 biskupa u koncilsku komisiju za svetu liturgiju,

a jednako i u ostale komisije koje su bile predviđene, na 15 su općih sjednica od 22. X do 13. XI 1962. mnogi govornici hvalili, kritizirali i svojim prijedlozima ispravljali predloženu liturgijsku shemu. Iako nije bilo predviđeno, mnogo je izreka iz tih govora prodrlo u javnost. Bilo je i prilično oštih i dalekosežnih, a svi dobronamjerni i konstruktivni. Govorili su i neki naši biskupi, a neki su podnijeli svoje prijedloge pismeno, svih skupa 662 interventa.

Pod vodstvom kard. Larraone, prefekta kongregacije obrada, liturgijska se je komisija odmah dana na posao u popodnevnom satovima svakog skoro dana. U svojem je krugu uz teološku i juridičnu potkomisiju, izabrala i potkomisije za razna poglavlja sheme, a u svemu joj je bilo pri ruci 28 vrlo vrijednih liturgijskih stručnjaka koji su bili pozvani na sabor kao »periti«.

Nije bilo lako srediti, izvagati i uvažiti ili odbiti sve opaske saborskih otaca skupljene na 1200 stranica. Kako su u više navrata izjavili članovi komisije, ona je te opaske razvrstila nekako u tri dijela: 1) One detaljnije naravi ostavila je potkoncilskoj liturgijskoj komisiji, koju će imenovati Sv. Otac, i onima koji će voditi brigu oko novog, preuređenog izdanja liturgijskih knjiga (pontifikala, misala, časoslova, obrednika), 2) Za druge je smatrala da spadaju pod kompetencu neke druge koncilске komisije (npr. o diskutiranoj dobi za primanje sakramenata potvrde neka svoj konačan prijedlog saboru iznese komisija za sakramente). 3) Prijedloge otaca prihvaćene od liturgijske komisije, neke je manje važne ili samo stilske naravi sama komisija unijela u shemu, a sve je važnije predložila saboru na odluku glasovanjem.

Prije završetka I zasjedanja sabora komisiji je uspjelo posve dogotoviti prvi i najduži dio liturgijske sheme, pa su 7. XII 1962. saborski oci ogromnom većinom prihvatili opća načela liturgijske obnove (v. članak stručnjaka P. Vagaggini-a u nav. br. našeg lista, str. 26—30). Pravcem je to prvo saborsko odobrenje nazvano »dogadajem od neshvatljive važnosti«. Postavljeni su temelji za dugogodišnji liturgijsko-pastoralni rad i da nisu saborski oci na I zasjedanju ništa drugo učinili nego samo izglasali ta načela, Crkva bi im bila vrlo zahvalna.

Poslije I zasjedanja imala je liturgijska komisija, kao i njene potkomisije, mnogo posla i sjednica da za II zasjedanje pripravi konačne prijedloge za ostala poglavlja sheme: 2) Pre-

sveto otajstvo Euharistije; 3) Ostali sakramenti i blagoslovine; 4) Božanski časoslov; 5) Liturgijska godina; 6) Sveta glazba; 7) Sveta umjetnost i bogoštovni predmeti. Za svako je poglavlje uz prvašnji tekst sheme redigiran novi, gdje su posebno označene manje promjene prihvaćene od komisije i veće o kojima se trebao izjasniti sabor glasanjem. Uz to je pripremljena oduža »relacija«, što ju je saboru imao održati za svako poglavlje sheme jedan biskup, član komisije, da pojasni kako je komisija postupala i zašto se je odlučila za jedan ili drugi prijedlog.

Zahvaljujući elektronskim strojevima saborski su oci za vrijeme nekoliko općih sjednica morali izvršiti ukupno 85 glascvanja o svim važnijim promjenama u liturgijskoj shemi. Samo u drugom poglavlju bilo je 13 takvih izmjena. Javnost je bila obavješćivana o rezultatima glasovanja. Kako se moglo očekivati, skoro sve promjene u shemi prihvaćene su vrlo velikom većinom glasova. Tako je stvar usmjerio Papa Pavao VI, kad je na početku II zasjedanja govoreći o Crkvi ljubavi kazao: »Tako se program sabora ovdje širi na golema područja: jedno od tih, na kojemu cvate ljubav, jest sveta liturgija, kojoj je I zasjedanje posvetilo dugačke diskusije, a za koju, nadamo se, drugo zasjedanje ima u pripremi sretne odluke«. Uz to je komisija preuredila sheme zaista hvalevrijedno: dalekovidno, napredno i razborito. A znala je pred sabor i pametno nastupiti. Doznalo se npr. da je Mons. Zauner, biskup Linza, na koncu svoje relacije o liturgijskoj godini ovako apostrofirao saborske oce: »Neka mi je dozvoljeno priznati, da su predsjednik, članovi i stručnjaci komisije zdušno radili na vaganju prijedbi. Ipak znamo, oci i saborska subraćo, da Duh Sveti nije u prvom redu i na osobit način obećan nama nego vama«.

Upravo ova spremnost za Božja nadahnuća vratila je komisiji natrag 2. i 3. glavu sheme. Vrlo su pak veliku većinu glasova za pojedine promjene i na koncu za čitave glave dobile lako gl. IV dne 24. X, gl. V dne 29. X, gl. VI dne 30. X i gl. VIVI dne 31. X. Francuski je biskup Mons. Jenny, član liturgijske komisije izjavio dopisniku »La croix« zašto gl. II nije dobila dvotrećinsku većinu. U toj su glavi promjene prošle glatko, ali ne tako njezin zadnji član o koncelebraciji, pa je za tu glavu u cijelosti bilo samo 1417 otaca, dok je 781 njih glasovalo »iuxta modum« (tj. uz svoj poseban »amandman«). Mnogi su od tih tražili, da dozvolu za sada uspostavljenu koncelebraciju može dati samo biskup na svom području, a ne

općenito ordinarij (što je moglo značiti i višeg redovničkog poglavara) kako je stajalo u tekstu što ga je predložila komisija. Kad je ta dodala čl. 57. još izričiti: § 7 »Spada na biskupa da u biskupiji određuje pravila za koncelebraciju«, onda je i gl. II prošla vrlo glatko. A tako i gl. III, kad je komisija odstupila od svojeg prijedloga, da se kod podjeljivanja sakramenata sama formula mora izreći latinski, pa je vrlo velikom većinom izglasan ovako stiliziran čl. 63a): »U podjeljivanju sakramenta i blagoslovina može se upotrebljavati narodni jezik u smislu čl. 36«. Prema tom članu svaka biskupska konferencija može za svoje područje ishoditi od Sv. Stolice čitav Obrednik na narodnom jeziku, kako ga mi Hrvati imamo već od davnih stoljeća, barem u priobalnim krajevima.

Kad su tako sretno riješena i ta dva pitanja, te kad je komisija vrlo zgodno odgovorila na sve druge, manje važne prijedloge otaca, onda je najugledniji član liturgijske komisije i od Pavla VI imenovani jedan od moderatora sabora, kard. Lercaro (jedini talijanski kardinal izabran od sabora u neku komisiju) još jednom iznio načela kojih se je komisija držala u svom radu i ujedno navijestio, da će se o cijeloj liturgijskoj shemi, koja ima 130 članova i mali dodatak, glasovati 22. XI 1963. Kako je isti spomenuo izabran je taj dan, jer je baš tog dana prije 60 godina sv. Pijo X izdao svoj motuproprio »Tra le solecitudini«, koji se u prvom redu odnosio na crkvenu glazbu, ali i prvi put je službeno spomenuto dalekosežno načelo o »djelatnom učešću« vjernika kod liturgije.

Kako se i predviđalo, shema je o svetoj liturgiji bila izglasana u cjelini malne jednoglasno od 2178 glasovalo je s »placet« 2159, a »non placet« samo 19. Time je sabor završio svoj 13-mjesečni rad na liturgijskoj temi, pa su saborski oci oduševljenim pljeskom pozdravili prvi plod svojih nastojanja. »Osservatore Romano« u svom izvještaju o toj sjednici donosi i ovo: »Iza kako je pročitana rezultat glasanja kardinal je Tisserant (dekan kard. zbora i prvi u predsjedništvu sabora) izrazio zahvalnost liturgijskoj koncilskoj komisiji za obavljen posao i za način kojim je pretresala svaki predloženi ispravak... Ujedno je izrazio želju, da na primjeru liturgijske komisije nađu i druge koncilске komisije utjehu i poticaj za svoj rad«.

Sad se još čekalo da Sv. Otac Pavao VI odredi kad će potvrditi i proglasiti od sabora izglasanu liturgijsku shemu. Tajnik je sabora Mons. Felici 29. XI navijestio papinu odluku, da se na svršetku II zasjedanja 4. XII 1963. održi javna sjed-

nica s konačnim ispitom i glasanjem dviju shema: o svetoj liturgiji i o komunikacionim sredstvima. Dodao je još: »Vrlo je velika važnost te javne sjednice, samo po sebi i obzirom na pastoralne svrhe sabora. Tu se ne kani pristupiti nekoj dogmatskoj definiciji; ako jednog dana sabor bude imao izreći neku definiciju, oci će biti izričito obaviješteni i tekst će biti prema tome spremljen. Sheme o kojima će se glasovati u srijedu samo su disciplinske naravi. Ali jer su ipak od velike pastoralne važnosti, Sv. Otac želi da oci još pažljivo ispituju sadržaj tih tekstova, a nadasve da mole Duha Svetoga za rasvjetljenje i nadahnuće kako bi što više doprinijeli Božjoj slavi«.

Sigurno svi naši čitaoci već znaju kako je tekla ta javna saborska sjednica pod predsjedanjem Pape dne 4. XII 1963. i kako je za liturgijsku shemu kod tog odlučujućeg, i zadnjeg glasanja bilo 2147 saborskih otaca, a samo 4 protiv. Tom je odlukom i papinom potvrdom Konstitucija o svetoj liturgiji, kao prvi službeni dekret II vatikanskog sabora, bila proglašena i postala zakonom, koji nam svima mnogo daje, ali nas sve i mnogo obvezuje. Konstituciju nije lako prevesti, a bit će je vrlo teško provesti, ali svi smo sigurni da će onima koji je budu provodali obilato pomoći isti Duh koji ju je pomogao izraditi i da će onda po njoj za dugo godina biti osiguran prolaz istoga Duha kroz njegovu Crkvu.

Na toj je javnoj saborskoj sjednici, koju je preuzv. nadbiskup Dr F. Šeper iste večeri na radiju nazvao »dosad najradosnijom«, Sv. Otac odredio »vacatio legis« za novu Uredbu do I korizmene nedjelje, 16. II 1964. Do tada će izići poseban dokumenat koji će odrediti kako će se Uredba primjenjivati i u tom pogledu ne smije nitko prije ništa učiniti. Papa je tom prigodom održao vrlo važan govor, a oduži pasus iz njega, zajedno sa značajnom formulom promulgiranja, donijet ćemo u prijevodu skupa s Uredbom. Nadamo se da će taj prijevod Uredbe izaći u nakladi našeg lista prije početka liturgijskog tečaja u Zagrebu.

Poznati stručnjak p. Antonelli napisao je u »Osserv. Rom.« 8. XII 1963. zapažen članak o novoj liturgijskoj Uredbi, pa spominje da je 4. XII 1563. zaključen tridentski sabor, a tačno 400 godina proglašena je evo nova Uredba o liturgiji o kojoj nijedan sabor prije ovoga nije toliko raspravljao. »Sretno se to poklapa, jer kako je tridentski sabor otvorio novu epohu u povijesti liturgije tako II vatikanski tu epohu zatvara, a otvara

novu«. Isti pisac predviđa da će obećani dokumenat koji će primijeniti novu Uredbu navesti propise koji će se moći odmah izvršavati, dok će za ostale trebati čekati novo izdanje liturgijskih knjiga. A isti je list donio još 30. XI 1963. izjavu Mons. Zaunera, da će priprava tih knjiga trajati sigurno pet godina.

Pri svršetku svog članka p. Antonelli o glavnoj svrsi nove Uredbe: da vjernici djelatno učestvuju kod svete liturgije. »Stvar se ne da izvesti u malo mjeseci ni u malo godina. Kad se radi o preodgajanju mase, jedinica za mjerenje vremena su naraštaji. Izgledi, međutim, dobro obećavaju. Već smo na dobrom putu. Uredba će biti »magna charta« liturgijskog pastoralara za kler i liturgijskog života za vjernike. Sada treba da se dušobrižni kler odmah potruđi ući u slovo i duh Uredbe, pa da je onda prenese na narod«. Dakle treba se odmah dati na posao. *In nomine Domini!*

UREDNIŠTVO

BISKUP — VELIKI SVEĆENIK BISKUPIJE

Tko pozna dosadanje liturgijsko zakonodavstvo Crkve i pomno prouči »Uredbu o svetom bogoslužju«, koju je kao svoj prvi plod donio II vatikanski sabor uz potvrdu pape Pavla VI, opaziti će da ona omogućuje vrlo velike i dalekosežne promjene u liturgijskom životu Crkve. Treba, dakako još sačekati kako će načela iznesena u »Uredbi« biti primjenjena od nadležnih crkvenih vlasti i kako će izgledati obnovljene liturgijske knjige prema njezinom čl. 25., ali već sada možemo govoriti o upravo epohalnim odlukama ovog sabora na polju liturgije, o novoj eri liturgijsko-pastoralne obnove.

Uz izvanredno važne uvodne načelne stavove na početku svakog poglavlja ove Uredbe, među najvažnije se njezine odluke može ubrojiti isticanje djelatnog učešća vjernika u svim liturgijskim činima i uvođenje narodnog jezika u službenu liturgiju. Neka je ipak potpisanim dozvoljeno iznijeti kako mu se čini da se najveći liturgijski zakonodavni zahvat II vatikanskog sabora sastoji u decentralizaciji crkvene vlasti na liturgijskom polju. Ne samo što su dva prije spomenuta dara ove saborske Uredbe uglavnom odvisna od biskupa, od njegova shvaćanja i provođanja, nego je zaista najvažnije da je sada biskup veliki svećenik svoje biskupije koliko liturgijskim obredima skoro isto toliko i upravljanjem svega liturgijskog